

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1945 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 4 januari 1945 dagtecknad proposition, nr 18, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

7 §.

Vid sjukhus — — — beredas densamma.

Sjukhus skall — — — behovet påkallad.

Sjukstuga må — — — fyrtio vårdplatser.

Sjukhus, som — — — särskilda rum.

Vid beräkning jämligt tredje och fjärde styckena av antalet vårdplatser skola platser å barnbördsavdelning medräknas allenast i den mån antalet sådana platser överstiger femton.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom första kammaren väckt motion, nr 292, av herr Hage.

I motionen har hemställts, att riksdagen måtte bifalla propositionen dock med den ändringen att 7 § femte stycket i lagförslaget får följande lydelse:

»Vid beräkning jämligt tredje och fjärde styckena av antalet vårdplatser skola platser å barnbördsavdelning medräknas allenast i den mån antalet sådana platser överstiger femton. Samma bestämmelse gäller platser för tuberkulossjuka och kroniskt sjuka.»

Beträffande de skäl, som utöver vad nedan anföres åberopats till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, ävensom i fråga om de skäl motionären andragit till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till propositionen och motionen.

Enligt lagen den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus gäller att sjukhus, som ej är inrättat uteslutande för vård av tuberkulossjuka, benämnes lasarett, om det är avsett för vårdbehövande oberoende av fallets svårare eller lindrigare art, och eljest sjukstuga. Sjukhus, som är inrättat uteslutande för vård av tuberkulossjuka, benämnes sanatorium, om det är avsett för sådana sjuka oberoende av vårdens art, och eljest tuberkulossjukstuga. För sjukvård ansvarig läkare benämnes, där fråga ej är om vissa särskilt angivna läkare, vid lasarett lasarettsläkare, vid sjukstuga sjukstuguläkare, vid sanatorium sanatorieläkare och vid tuberkulossjukstuga tuberkulossjukstuguläkare. Beträffande högsta tillåtna antalet vårdplatser å andra sjukhus än lasarett och sanatorier stadgas — i 7 § tredje stycket — att sjukstuga ej må vara försedd med mer än 30 vårdplatser; dock må med medicinalstyrelsens medgivande ytterligare intill 20 vårdplatser inrättas. Tuberkulossjukstuga må ej hava mer än 40 vårdplatser. I fråga om sjukhus, som har mer än 24 vårdplatser, gäller — enligt fjärde stycket i 7 § — att detsamma skall för vård av sådana personer, som må å sjukhuset mottagas och på grund av smittsam sjukdom eller av annan anledning icke utan olägenhet kunna vårdas å allmän sal, vara försett med nödigt antal för sjuka å sådan sal avsedda särskilda rum. Bestämmelser om ordningen för tillsättandet av läkare vid förenämnda sjukhus lämnas i 14 §. Där stadgas att lasarett- och sanatorieläkare ävensom sjukstuguläkare vid sådan sjukstuga beträffande vilken medicinalstyrelsen lämnat medgivande som nyss sagts (s. k. större sjukstuga) skola utnämnas av Konungen. Sjukstuguläkare vid annan sjukstuga (s. k. mindre sjukstuga) samt tuberkulossjukstuguläkare tillsättes av landstingets sjukvårdsberedning efter hörande av vederbörande direktion genom förordnande på viss tid eller tills vidare, i senare fallet med ömsesidig rätt till minst sex månaders uppsägningstid.

De bestämmelser i 1940 års sjukhuslag, för vilka ovan redogjorts, ha med i huvudsak oförändrat innehåll dit överflyttats från lagen den 22 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

I utlåtande den 29 oktober 1940, avgivet i samband med tillkomsten av 1940 års sjukhuslag, erinrade *medicinalstyrelsen* om att styrelsen i skrivelse den 9 februari 1939 ifrågasatt sådan författningsändring, att i det för sjukstuga medgivna antalet vårdplatser icke behövde inräknas vårdplatser å tuberkulosavdelningar och barnbördsavdelningar, varpå *medicinalstyrelsen* anförde följande.

Beträffande tuberkulosavdelningar vid sjukstugor torde dessa i regel redan tidigare av *medicinalstyrelsen* hava uppfattats och behandlats såsom i viss mån självständiga vårdanstalter — B-anstalter för tuberkulosvård — ehuru lokalt anslutna till en sjukstuga. Sålunda har för dessa tuberkulos-sjukstugor fordrats en särskilt vald direktion och särskild kontroll har utövats däröver, att läkaren innehaft föreskriven kompetens att bestrida läkavården samt företagit stadgat antal besök å sjukstugan, minst tre gånger i veckan. Ehuru dessa avdelningar sålunda enligt styrelsens betraktelsesätt tillhöra en annan kategori av vårdanstalter — tuberkulossjukvårdsanstalter — synes det styrelsen för undanröjande av varje anledning till tvekan önskvärt, att det i ifrågavarande författningsrum direkt utsäges, att tuberkulosavdelningens vårdplatser icke skola inräknas i totalsumman av en sjukstugas platsantal.

Vad beträffar vårdplatserna å en barnbördsavdelning skulle dessa platser däremot utan tvekan inräknas i platsantalet å en sjukstuga, för såvitt icke desamma genom en särskild föreskrift undantogs därifrån. Skulle dessa platser inräknas i nämnda platsantal, torde, enligt styrelsens mening, vissa organisatoriska svårigheter komma att uppstå vid en del sjukstugor.

Man torde kunna säga, att den tid, som åtgår för läkarens arbete å en till en sjukstuga förlagd barnbördsavdelning, i regel icke är alltför betydande, och att detta arbete per vårdplats räknat i fråga om intensiteten icke kan jämföras med vad läkaren har att utföra å en vårdplats på den allmänna avdelningen. I fråga om den direkta vården av barnaföderskorna uträtta ju nämligen barnmorskorna vanligen det mest tidsödande arbetet.

Vid några sjukstugor inom Västerbottens och Norrbottens län är antalet vårdplatser å allmänna avdelningen för närvarande 24 och enligt av *medicinalstyrelsen* godkända planer skola vid dessa sjukstugor anordnas barnbördsavdelningar om 7 vårdplatser, varför sålunda antalet vårdplatser å en var av dessa sjukstugor kan beräknas komma att uppgå till 31. Under försättning av *medicinalstyrelsens* medgivande bleve då en dylik sjukstuga en s. k. större sjukstuga, vid vilken läkaren jämlikt 14 § 2 mom. i förslaget skall utnämnas av Konungen och sålunda erhålla fullmakt såsom sjukstuguläkare. Så länge en sjukstuga icke har mer än trettio vårdplatser, har sjukstuguläkartjänsten därstädes i regel bestritts av vederbörande provinsialläkare. Den omständigheten, att, sedan barnbördsavdelningen anordnats, en stor del av barnaföderskorna inom distriktet förlösas å sjukstugan, torde, även om provinsialläkaren jämväl tjänstgör som sjukstuguläkare, snarare minska än öka dennes arbete. Då fullmakt icke lär kunna tilldelas en och samma person å två skilda civila befattningar, synes en provinsialläkare icke jämväl kunna innehava befattning såsom sjukstuguläkare vid en större sjukstuga.

Den lyckligaste lösningen av ifrågavarande spörsmål synes därför vara, att föreskrift meddelades därom, att vid fastställande enligt ovanberörda författningsrum av antalet vårdplatser å en sjukstuga, platserna å dess barnbördsavdelning icke behövde medräknas.

De av medicinalstyrelsen sålunda föreslagna ändringarna inflöto emellertid icke i den sedermera utfärdade, av riksdagen redan tidigare antagna sjukhuslagen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 maj 1944 har centrala sjukvårdsberedningen hemställt om vidtagande av åtgärder, som möjliggjorde att vårdplatser för barnbörd icke inräknades i de för s. k. mindre sjukstuga stipulerade 30 vårdplatserna. Till stöd för sitt yrkande anför sjukvårdsberedningen, bland annat, följande.

Barnbördsvården är för närvarande stadd i stark utveckling. Härvid är det av intresse ur driftsekonomisk synpunkt, att de avdelningar för barnbörd, som tillskapas, såvitt möjligt anslutas till redan befintliga anläggningar av lasarets- och sjukstugetyper. Genom en sådan ordning tillförsäkras även barnaföderskorna ett visst mått av trygghet därigenom, att läkarhjälp kan lämnas i mera komplicerade fall.

Om det i ett sjukvårdsområde befinnes lämpligt att inrätta en mindre barnbördsavdelning om exempelvis 6 platser vid en befintlig sjukstuga med 25 till 30 vårdplatser i stället för att skapa ett fristående förlossningshem, uppstår fråga om sjukhusets övergång till större sjukstuga. Enär i det anförda fallet endast avses tillfogandet av en vårdenhet, som annars icke skulle få tillgång till sjukstugans resurser, torde icke några särskilda skäl föreligga att fordra högre kompetens av sjukstugeläkaren och sjukstugans överförande till större typen.

Gällande bestämmelser i vad avser storleken av sjukstuga äro ägnade att försvåra ett rationellt utbyggande av barnbördsvården, då de tvinga till onödiga ekonomiska uppoffringar från huvudmännens sida. Inrättandet av flera större sjukstugor torde dessutom i och för sig i allmänhet icke vara önskvärt, emedan därigenom embryon skapas till ytterligare odelade lasarett, vilket kunde vara ägnat att fördröja den delning av de hittillsvarande odelade lasaretten, som är i så hög grad påkallad inom flertalet sjukvårdsområden.

Över centrala sjukvårdsberedningens framställning ha yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och svenska landstingsförbundet. I dessa yttranden har framställningen tillstyrkts.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen anfört:

»Såsom framhållits i centrala sjukvårdsberedningens framställning och understrukits i de över densamma avgivna yttrandena är den i 7 § tredje stycket av 1940 års sjukhuslag upptagna bestämmelsen angående högsta tillåtna antalet vårdplatser å sjukstuga ägnad att försvåra ett rationellt utbyggande av barnbördsvården. Med den utformning nämnda bestämmelse erhållit kommer nämligen stundom inrättandet av särskild barnbördsavdelning vid sjukstuga att kunna äga rum endast om sjukstugan övergår till s. k. större sjukstuga. En dylik övergång synes emellertid med hänsyn till de därav föranledda konsekvenserna icke önskvärd i andra fall än då den påkallas ur vårdsynpunkt. Vad nämnda synpunkt beträffar torde böra be-

aktas att, såsom medicinalstyrelsen framhållit, den tid som åtgår för läkarens arbete å en till sjukstuga förlagd barnbördsavdelning i regel icke är alltför betydande och att detta arbete, per vårdplats räknat, i fråga om intensiteten icke kan jämföras med det arbete, som en vårdplats å allmän avdelning medför för läkaren. Även om i följd av inrättandet av särskild barnbördsavdelning sammanlagda antalet vårdplatser vid en sjukstuga kommer att överstiga trettio, torde därför vården å sjukstugan kunna på ett tillfredsställande sätt handhavas av den dittillsvarande sjukstuguläkaren. Av liknande skäl bör en barnbördsavdelning kunna anslutas till en större sjukstuga, även om det sammanlagda platsantalet, barnbördsavdelningen medräknad, skulle överstiga femtio. Ej heller då det gäller tillämpningen av stadgandet i 7 § fjärde stycket om inrättande å sjukhus, som har mer än tjugufyra vårdplatser, av särskilda rum för sjuka, som icke utan olägenhet kunna vårdas å allmän sal, synes barnbördsavdelningen böra medräknas. På grund härav och med hänsyn till det ökade behovet av vårdplatser å barnbördsavdelningarna finner jag påkallat, att ifrågasvarande bestämmelser i 7 § sjukhuslagen uppmjukas såtillvida att i det föreskrivna maximiantalet vårdplatser å sjukstuga ej behöva inräknas vårdplatser å barnbördsavdelning. Utökningen av antalet platser å barnbördsavdelningen kan emellertid givetvis icke få ske utan varje begränsning. Ett alltför stort antal dylika platser å en sjukstuga skulle nämligen förändra dennas karaktär och verka förtryckande å arbetet därstädes. Det synes därför lämpligt att bestämmelsen avvattas så att vårdplatserna å barnbördsavdelningen skola medräknas allenast i den mån de överstiga visst antal, förslagsvis femton.

Vårdplatser å sådana tuberkulosavdelningar som finnas inrättade vid vissa sjukstugor ha icke av medicinalstyrelsen brukat inräknas i sjukstugornas platsantal. Då dessa avdelningar, såsom ock av styrelsens redogörelse framgår, torde vara att anse såsom självständiga vårdanstalter, ehuru de av driftsekonomiska skäl lokalt anslutits till en sjukstuga, lär någon erinran icke kunna framställas mot nämnda praxis. Vid sådant förhållande torde den av styrelsen ifrågasatta lagändringen, att såsom vårdplatser å sjukstuga ej heller skola räknas vårdplatser å dylika avdelningar, icke vara av behovet påkallad.»

I 7 § tredje stycket sjukhuslagen stadgas, att sjukstuga ej må vara föresedd med mer än 30 vårdplatser, dock att med medicinalstyrelsens medgivande ytterligare intill 20 vårdplatser må inrättas, samt att tuberkulos-sjukstuga ej må ha mer än 40 vårdplatser. Enligt fjärde stycket i samma paragraf skall sjukhus, som har mer än 24 vårdplatser, för vård av sådana personer som må å sjukhuset mottagas men av skilda anledningar icke kunna vårdas å allmän sal, vara försett med nödigt antal för sjuka å sådan sal avsedda särskilda rum.

Det genom propositionen framlagda förslaget innebär, att platser å barn-

Utskottet.

bördsavdelning vid beräkning jämligt de nu nämnda stadgandena av antalet vårdplatser skola medräknas allenast i den mån antalet sådana platser överstiger 15. Mot detta förslag, som föranletts därav att nämnda stadganden ansetts ägnade att försvåra ett rationellt utbyggande av barnbördsvården, har utskottet intet att erinra.

I den i ämnet väckta motionen har yrkats sådant tillägg till Kungl. Maj:ts förslag, att den föreslagna nya bestämmelsen skall gälla även beträffande platser för tuberkulossjuka och kroniskt sjuka.

Vad angår platser för tuberkulossjuka har medicinalstyrelsen under förarbetena till propositionen framlagt ett förslag i samma riktning som motionärens. Föredragande departementschefen har emellertid beträffande medicinalstyrelsens förslag i denna del anfört, att vårdplatser å sådana tuberkulosavdelningar som funnes inrättade vid vissa sjukstugor icke av medicinalstyrelsen brukat inräknas i sjukstugornas platsantal. Då dessa avdelningar, såsom medicinalstyrelsen ävenledes framhållit, torde vara att anse såsom självständiga vårdanstalter, ehuru de av driftsekonomiska skäl lokalt anslutits till en sjukstuga, ansåge departementschefen att någon erinran icke kunde framställas mot nämnda praxis. Utskottet, som delar departementschefens uppfattning härutinnan, finner den av motionären påyrkade lagändringen såvitt rör platser för tuberkulossjuka icke vara av behovet påkallad.

Enligt vad utskottet inhämtat ha ej heller platser för kroniskt sjuka av medicinalstyrelsen medräknats vid beräkning jämligt 7 § tredje och fjärde styckena sjukhuslagen av antalet vårdplatser å sjukstuga. En till sjukstuga ansluten avdelning för sjuka av nämnda kategori har betraktats såsom en särskild vårdanstalt. Då sjukhuslagen i princip icke gäller beträffande anstaltsvård för kroniskt sjuka, saknas enligt utskottets mening anledning att i förevarande avseende tolka 7 § annorlunda än som sålunda skett. Ej heller härutinnan synes därför någon ändring böra vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med avslag å motionen I: 292 måtte bifalla propositionen oförändrad.

Stockholm den 22 februari 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Holmbäck, Wistrand, Björkman**,
Hage, Sten, Hallagård och *Nils Elowsson*;

från andra kammaren: herrar *Ryberg, Hermansson*, fru *Johansson*, herrar
Larsson i Östersund, *Andersson* i Eskilstuna, *Andersson* i Gisselås, *Lundberg* i Upp-
sala och *Osterman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hage*.
